

MINIMÁLNÍ PREVENTIVNÍ PROGRAM 2015/2016

Základní škola Jirkov, Studentská 1427

„Škola pochopení“

Obsah:

- 1. Úvod*
- 2. Legislativa*
- 3. Charakteristika školy*
- 4. Kontakty*
- 5. Vyhodnocení MPP za školní rok 2014/2015*
- 6. Cíle programu*
- 7. Práce pedagogických pracovníků*
- 8. Témata primární prevence ve výuce*
- 9. Zájmové útvary školy*
- 10. Plán primární prevence 2015/2016*

Přílohy:

Jak postupovat

1. Úvod

Školní minimální preventivní program vychází z pokynů Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2013 - 2018. Zde je uvedeno, že pro tvorbu Minimálního preventivního programu jako základního legislativního dokumentu, který upravuje oblast primární prevence rizikového chování ve školách a školských zařízeních, je zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, který ukládá povinnost vytvářet podmínky pro zdravý vývoj dětí, žáků a studentů a pro předcházení rizikového chování.

Úkolem školy je nejen předávání vědomostí a dovedností, ale naučit žáky činnosti potřebné v praktickém životě, zhodnotit rizikové činnosti. Je potřeba formovat takovou osobnost žáka, která je schopna s ohledem na svůj věk, dělat správná rozhodnutí, vážit si svého zdraví, která bude umět nakládat se svým volným časem a zvládat základní sociální dovednosti mladého člověka schopného zodpovědně přistupovat ke každodenním problémům.

Děti, které navštěvují základní školu, patří k nejohroženější skupině, proto je důležité zahájit primární prevenci právě v době základní školní docházky, poskytnout žákům co nejvíce informací. Je zapotřebí naslouchat jejich problémům a otevřeně s nimi hovořit.

2. Legislativa

Strategie prevence rizikových projevů chování u dětí a mládeže v působnosti resortu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na období 2013 – 2018

- *Zákon 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů*
- *Zákon 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících*
- *Zákon 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými toxikomanii*
- *Zákon 167/1998 Sb., o návykových látkách*
- *Zákon 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí*
- *Vyhláška 72/2005 o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních*
- *Metodický pokyn MŠMT, č.j.: 20 006/2007-51 k prevenci sociálněpatologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školních zařízeních (MŠMT 2007)*
- *Metodický pokyn MŠMT, č.j.: 24 246/2008-6 k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení (MŠMT 2008)*
- *Metodický pokyn MŠMT, č.j.: 14 423/99-22 k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance (MŠMT 1999)*
- *Metodický pokyn MŠMT, č.j.: 10 194/2002-14 k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví (MŠMT 2002)*
- *Metodický pokyn MŠMT, č.j.: 11 691/2004-24 Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnějšímu užívání internetu (MŠMT 2004)*
- *Metodický pokyn MŠMT, č.j.: 25 884/2003-24 Spolupráce předškolních zařízení, škol a školních zařízení s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži pácha*

3. Charakteristika školy

Naše škola je jednou ze čtyř sídlištních škol v Jirkově. Sídlíme ve Studentské ulici 1427. V budově školy je umístěn první i druhý stupeň, školní družina, školní jídelna, tělocvična, školní bazén, PC učebny. Naši školu v tomto školním roce navštěvuje 499 žáků, 222 chlapců a 277 dívek. První stupeň tvoří 10 tříd a druhý stupeň 9 tříd. Škola poskytuje odbornou péči žákům se specifickými vzdělávacími potřebami, tito žáci se vzdělávají na základě doporučení PPP a SPC podle individuálního vzdělávacího plánu, žákům v riziku, žákům vykazující rizikové chování i žákům nadaným. Naše škola má i svého školního psychologa. Škola žákům nabízí různé volnočasové aktivity a povinně volitelné předměty. Ve výuce klademe důraz na respektování individuality žáků a rozvoj pozitivních vztahů mezi žáky volbou vhodného učiva, dále se snažíme vést žáky k větší samostatnosti a zodpovědnosti za sebe a své činy, k úctě k tradicím a odpovědnému rozhodování. Výraznou aktivitou, která na škole probíhá, je sběr starého papíru a víček od PET lahví, za získané peníze se pořizují odměny žákům a vybavuje se škola novými potřebami. Jsme zařazeni do několika projektů - Zdravé zuby, Recyklohraní, Přírodovědci, Čtení pomáhá, Matematika s chutí apod. Velmi nám záleží, na budování pozitivního klimatu ve třídách, proto na druhém stupni probíhají pravidelné třídnické hodiny. Třídnické hodiny pomáhají navodit kladný vztah žáků ke škole a k sobě navzájem a k třídnímu učiteli. Školu a její prostory zdobíme pracemi žáků, probíhají různé projektové dny a jejich výstupy se pak také objevují v prostorách školy.

4. Kontakty

Základní škola Jirkov, Studentská 1427

www.2zsjirkov.cz

Ředitel školy: Mgr. Jan Duda tel: 474 654 369
email: reditel@2zsjirkov.cz

Výchovný poradce: Mgr. Jana Novotná tel: 474 654 313
email: jana.novotna@2zsjirkov.cz

Školní metodik prevence: Mgr. Simona Paulisová tel: 474 654 314
email: simona.pavlisova@2zsjirkov.cz

Školní psycholog: Mgr. Kateřina Hurníková tel: 474 654 369
email: katerina.hurnikova@2zsjirkov.cz

5. Vyhodnocení MPP za školní rok 2014/2015

V tomto školní roce u nás začala pracovat školní psycholožka. Její práce byla velkým přínosem pro třídní učitele na obou stupních. Pracovala se třídami na přání učitelů – realizovala programy pro žáky např. nástrahy internetu, styly mládeže, profesní orientace žáků, intervenční program v 7. r., stmelovací aktivity v prvních třídách, kurz pro žáky jak se učit a individuální konzultace. Neomluvené hodiny byly řešeny podle legislativy. U problémových žáků proběhly výchovné komise. Škola spolupracovala s Městskou policií Jirkov, která si pro žáky školy připravila přednášky k dopravní výchově, osobnímu bezpečí, jak si zařídit doklady a právní odpovědnosti. Město Jirkov ve školním roce 2014/2015 objednalo přednášku Romské otazníky.

Pravidelně funguje Školní senát a Ekotým, získali jsme titul Ekoškola.

Na druhém stupni pravidelně probíhají třídnické hodiny a třídní učitelé se snaží pro své žáky uspořádat nějaký třídní výlet, pobyt, přespání v tělocvičně. Žáci školy jezdí do divadel, kina a na výstavy.

6. Cíle

Dlouhodobé cíle vycházející ze strategie MŠMT 2013 - 2018

MPP je určen pro žáky, pedagogické pracovníky veřejnost i rodiče a má dlouhodobě vést k pozitivní změně klimatu školy k minimalizaci kázeňských a rizikových jevů chování ve škole i mimo ni. Tyto cíle odpovídají strategii rizikových jevů chování.

MPP má předcházet těmto rizikovým jevům:

- záškoláctví
- šikana, násilí
- divácké násilí
- vandalismus
- rasismus, xenofobie
- užívání návykových látek
- onemocnění HIV/AIDS a dalšími nemocemi šířícími se krevní cestou
- poruchy příjmu potravy
- netolismus (virtuální drogy) a gambling (patologické hráčství)
- kyberšikana

Opatření k předcházení těchto rizikových jevů:

- více se zaměříme na žáky prvního stupně
- vybrané programy budou certifikované a dlouhodobé
- budeme dbát na získávání relevantních sociálních dovedností
- spolupracovat s dalšími navazujícími subjekty poskytujícími další pomoc v prevenci
- spolupráce rodina a škola
- snažit se získávat finanční prostředky na primární prevenci

Krátkodobé cíle

- vztahy mezi žáky
- projevy šikany
- zdravý životní styl
- používat informační zdroje a bránit se zneužití
- podchytit projevy rizikového chování
- spolupracovat s rodiči

7. Práce pedagogického sboru a vedení školy

Třídní učitel

- spolupracuje se školním metodikem prevence, školním psychologem, podílí se na realizaci MPP a na pedagogické diagnostice vztahů ve třídě
- tvoří společně se žáky vnitřní pravidla třídy v souladu se školním řádem a dbá na jejich dodržování
- podporuje rozvoj pozitivních sociálních interakcí mezi žáky třídy
- spolupracuje s ostatními členy pedagogického sboru
- spolupracuje se zákonnými zástupci žáků třídy
- získává a udržuje si přehled o osobnostních zvláštностech žáků třídy a o jejich rodinném zázemí
- stanoví přesné datum a čas svých třídnických hodin a provádí zápis z TH do připraveného formuláře, který odesílá MPP vždy do konce kalendářního měsíce
- vyplňuje dotazníky a závěrečná hodnocení třídy a programů potřebných k vyhodnocení MPP a odevzdání zprávy řediteli školy a okresnímu metodikovi prevence do PPP Chomutov Mgr. Tóthové
- na pravidelných poradách sděluje svá přání a požadavky k ŠMP a ŠP
- na poradách jim budou předány informace z porad a seminářů
- čte a kontroluje nástěnku na U2 a disk S složku metodik prevence
- snaží se získávat finance ze sponzorských darů nebo psaním žádostí a projektů
- při řešení problému s OPL a šikany postupuje přesně podle krizového plánu školy

Ostatní vyučující a pracovníci školy

- spolupracují s třídním učitelem a školním metodikem prevence a školním psychologem
- podílí se na pozorování tříd a odhalování případných forem rizikového chování
- spolupracují v metodických sdruženích

Minimální preventivní program 2015/2016

- snaží se dělat zajímavou výuku a přizvat rodiče ke spolupráci
- snaží se získávat finanční prostředky (projekty, granty apod.)

Ředitel školy

- vytváří podmínky pro předcházení rozvoje rizikového chování, odsouhlasuje a kontroluje realizaci primárních aktivit
- řeší společně s pedagogy, výchovnou poradkyní a metodičkou prevence případné problémy

Při řešení problémů postupujeme podle Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních (č. j. 21291/2010-28)

Spolupráce školy s rodiči

Rodiče budou třídními učiteli seznámeni s MPP a o možnosti spolupráce se ŠMP a ŠP. Budou jim sděleny konzultační hodiny ŠMP a ŠP. Informace jsou uvedeny na webu školy v záložkách ŠMP a ŠP. Přání rodičů je možné sdělit i pomocí třídních důvěrníků na zasedáních Rady rodičů.

8. Specifická všeobecná prevence pro žáky ve výuce, která je součástí Školního vzdělávacího programu

Preventivní aktivity provádí vždy vyučující, který má tento předmět v úvazku a přesně podle rozvrhu. Kontrola je možná u ZŘŠ v plánu učitele na školní rok 2015/2016

Ročník	Předmět	Preventivní aktivita a její zaměření
1.	PRVOUKA	<u>Osobní bezpečí</u> – žák ví, jak se jmenuje, kde bydlí, kam chodí do školy, kdo je jeho učitel, formy nebezpečného chování
		<u>Péče o zdraví a zdravá výživa</u> – hygienické návyky, životospráva, pitný režim, prevence u lékaře
		<u>Osobní bezpečí</u> – použití linek integrovaného záchranného systému (hasiči, první pomoc, policie a 112)
		<u>Poznávání lidí a mezilidské vztahy</u> – rozlišuje vztahy a komunikaci v rodině a ve společnosti
		<u>Okolí domova</u> – vycházky a seznámení s okolím a historií města Jirkova
	DRAMATICKÁ VÝCHOVA	<u>Rozvoj komunikačních dovedností</u>
	PRVOUKA, VÝTVARNA VÝCHOVA	<u>Dopravní bezpečnost</u> – pravidla silničního provozu, značky, názvy ulic, orientace po městě
2.	PRVOUKA	<u>Životní prostředí</u> – třídění odpadu
		<u>Člověk a jeho zdraví</u> – nemoc, úraz, první pomoc, vhodné místo na hraní, hygiena, zdravé zuby, zdravá strava
		<u>Lidský život</u> – dětství a péče o kojence, stáří, moje budoucnost
3.	PRVOUKA	<u>Kultura obce a okolní krajina</u> – orientace, lidové zvyky, tradice
	PRVOUKA, VÝTVARNÁ VÝCHOVA, PRACOVNÍ ČINNOSTI	<u>Ochrana přírody</u> – jedlé a jedovaté rostliny, houby, chování zvířat
	PRVOUKA, TĚLESNÁ VÝCHOVA	<u>Člověk a rodina</u> – soužití lidí, chování lidí, právo a spravedlnost, lidské tělo, zdravá výživa, osobní bezpečí
4.	PŘÍRODOVĚDA	<u>Člověk a jeho zdraví</u> – hygiena, odívání a starost o oděv, vhodné chování ke svému zdraví, zdravý životní styl, chování při setkání s neznámou osobou a která jej ohrožuje, zneužívání návykových látek
	PRACOVNÍ ČINNOSTI	<u>Stolování</u> – příprava pokrmu vyhovujícího zdravé výživě
5.	PŘÍRODOVĚDA	<u>Člověk a jeho zdraví</u> – etapy vývoje člověka, stavba lidského těla, návykové látky, partnerství a rodičovství, první pomoc

Minimální preventivní program 2015/2016

	PŘÍRODOVĚDA	<i>Lidé kolem nás – situace hromadného ohrožení, osobní bezpečí, právo a spravedlnost</i>
	PRACOVNÍ ČINNOSTI	<i>Příprava pokrmů – podle pravidel zdravé výživy</i>

Všechna témata jsou probírána ve všech předmětech v rámci mezipředmětových vztahů.

6.	OBČANSKÁ VÝCHOVA	<i>Rodina a manželství Ochrana člověka za mimořádných situací Lidská práva a etnické a rasové odlišnosti</i>
	VÝCHOVA KE ZDRAVÍ	<i>Vztahy mezi lidmi Péče o zdraví Zdravý způsob života Zdravá výživa Civilizační choroby Návykové látky Krizové situace (šikana, týrání, sexuální zneužití) Krizová centra, linky důvěry Intimní hygiena a změny v dospívání</i>
7.	PŘÍRODOPIS	<i>Rostliny a houby používané jako návykové látky</i>
	OBČANSKÁ VÝCHOVA	<i>Mezilidské vztahy a komunikace Hmotné a duchovní hodnoty Ochrana obyvatel za mimořádných situací Lidská práva a svoboda</i>
	VÝCHOVA KE ZDRAVÍ, TĚLESNÁ VÝCHOVA	<i>Péče o zdraví a hygiena První pomoc Otužování, relaxace, pohyb, spánek Preventivní prohlídky – důvod Lékárnička – vybavení Zásady zdravé výživy Poruchy příjmu potravy Návykové látky a zákon Reklamní vliv Brutalita a jiné formy násilí Sexuální zneužití Bezpečnost silničního provozu Ochrana zdraví při sportu</i>
8.	PŘÍRODOPIS	<i>Etapy lidského života Rozmnožování, pohlavní soustava Pohlavní choroby Dospívání a změny těla a chování Člověk a zdraví – návykové látky, kouření, alkoholismus Nervová soustava – význam spánku, psychohygiena, úrazy páteře</i>
	OBČANSKÁ VÝCHOVA	<i>Ochrana člověka za mimořádných situací</i>
9.	OBČANSKÁ VÝCHOVA	<i>Právo a občan Právo a rodina Právní ochrana</i>
	VÝCHOVA KE ZDRAVÍ	<i>Sexualita a zákon Zneužívání Předčasná sexualita a její rizika Pohlavní choroby Hygiena při a po sexu Antikoncepce</i>

Minimální preventivní program 2015/2016

		<i>Ochrana za mimořádných situací</i>
	ICT	<i>Bezpečnost na internetu Ochrana osobních údajů</i>

9. Zájmové útvary školy

<i>Název kroužku</i>	<i>Vedoucí</i>	<i>Pro koho je určen</i>
<i>Plavecký kroužek</i>	<i>L. Váňová</i>	<i>3. ročník</i>
<i>Vybíjená</i>	<i>L. Francová</i>	<i>1. stupeň</i>
<i>Minivolejbal</i>	<i>J. Hartmanová</i>	<i>2. - 4. ročník</i>
<i>Taneční kroužek</i>	<i>L. Dědicová</i>	<i>1. stupeň</i>
<i>Dekoratивní činnosti</i>	<i>M. Zajíčková</i>	<i>2. A</i>
<i>DPS Sedmikrásky</i>	<i>J. Bělochová A. Fricová</i>	<i>1. - 9. ročník</i>
<i>Pěvecko-instrumentální</i>	<i>Š. Křelinová</i>	<i>1. A</i>
<i>Flétna</i>	<i>Š. Křelinová</i>	<i>1. A</i>
<i>Informatika - volné práce</i>	<i>L. Čermák</i>	<i>1. a 2. stupeň</i>
<i>Školní časopis</i>	<i>J. Kužminská</i>	<i>3. - 9. ročník</i>
<i>Basket</i>	<i>A. Lisý</i>	<i>7. - 9. ročník chlapci</i>
<i>Basket</i>	<i>A. Lisý</i>	<i>7. - 9. ročník dívky</i>
<i>Breakdance</i>	<i>I. Recmanová</i>	<i>1. stupeň.</i>
<i>Florbalová příprava</i>	<i>M. Bocian</i>	<i>1. - 2. ročník</i>

10. Plán prevence ve školním roce 2015/2016

<i>Měsíc</i>	<i>Akce</i>
<i>Září</i>	<p><i>Pravidla ve třídách</i> <i>Úvodní třídní schůzky</i> <i>Nastavení třídnických hodin</i> <i>Zasedání školního senátu</i> <i>Sběr starého papíru a víček od PET lahví</i> <i>Stmelovací aktivity 1. a 6. ročníky</i> <i>Aktivity ve třídách</i> <i>Divadelní představení</i></p>
<i>Říjen</i>	<p><i>Zasedání školního senátu</i> <i>Sběr starého papíru a víček od PET lahví</i> <i>Městská policie – dopravní výchova a osobní bezpečí</i> <i>Zdravotní ústav – besedy 7. – 9. r</i> <i>Aktivity školní psycholožky dle požadavků TU</i></p>
<i>Listopad</i>	<p><i>Zasedání školního senátu</i> <i>Sběr starého papíru a víček od PET lahví</i> <i>Třídní schůzky a sdělení čtvrtletní klasifikace</i> <i>Dílna na tvorbu výrobků na vánoční jarmark</i> <i>Aktivity školní psycholožky dle požadavků TU</i></p>
<i>Prosinec</i>	<p><i>Sběr starého papíru a víček od PET lahví</i> <i>Divadlo ÚDIF téma fyzika</i> <i>Soutěžní třídy v přírodních vědách a sportovní klání tříd</i> <i>Vánoční tradice a jarmark v Jirkově</i> <i>Aktivity školní psycholožky dle požadavků TU</i></p>
<i>Leden</i>	<p><i>Zasedání školního senátu</i> <i>Sběr starého papíru a víček od PET lahví</i> <i>Pololetní klasifikace</i> <i>Aktivity školní psycholožky dle požadavků TU</i></p>
<i>Únor</i>	<p><i>Zasedání školního senátu</i> <i>Sběr starého papíru a víček od PET lahví</i> <i>Karneval</i> <i>Aktivity školní psycholožky dle požadavků TU</i></p>
<i>Březen</i>	<p><i>Zasedání školního senátu</i> <i>Lyžařský kurz</i> <i>Sběr starého papíru a víček od PET lahví</i></p>
<i>Duben</i>	<p><i>Zasedání školního senátu</i></p>

Minimální preventivní program 2015/2016

	<i>Sběr starého papíru a víček od PET lahví Den Země Aktivity školní psycholožky dle požadavků TU</i>
<i>Květen</i>	<i>Zasedání školního senátu Sběr starého papíru a víček od PET lahví Aktivity školní psycholožky dle požadavků TU</i>
<i>Červen</i>	<i>Zasedání školního senátu Sběr starého papíru a víček od PET lahví Třídní výlety Cyklistický kurz Závěrečná klasifikace Aktivity školní psycholožky dle požadavků TU</i>

Nelze předem zapsat všechny preventivní akce, pokud nějaké naplánujeme, jsou užas v plánu školy.

Příloha

POSTUP ŠKOLY PŘI VÝSKYTU A ZNEUŽÍVÁNÍ NÁVYKOVÝCH LÁTEK

Selhala-li preventivní opatření školy a v případě podezření, že žák zneužívá návykové látky, škola (výchovný poradce, třídní učitel, metodik prevence, ředitel školy):

1. Provede diskrétní šetření, pohovor s dítětem.
2. Při potvrzeném důvodném podezření kontaktuje rodiče, eventuálně zákonné zástupce žáka a doporučí jim využití pomoci kontaktního centra, odborníků z PPP nebo zdravotnických zařízení.
3. V případě negativní reakce rodičů na sdělenou skutečnost a v případě, že rodiče nezařídí pro žáka další péči, požádá škola o pomoc Odbor sociálních věcí a zdravotnictví Městského úřadu v Litoměřicích v souvislosti s možností zanedbání péče ze strany rodičů. Současně o tomto kroku uvědomí rodiče (zákonný zástupce).
4. V případě akutního ohrožení zdraví po požití drogy (včetně alkoholu), škola kontaktuje okamžitě rodiče, popřípadě zajistí žákovi lékařskou péči a současně o tomto kroku uvědomí rodiče, Odbor soc. věcí a zdravotnictví MÚ Jirkov, nebo OSPOD Magistrát Chomutov.
5. V případě dealerství nebo podezření na porušení § 217 trestního zákona (ohrožení mravní výchovy dítěte) nebo zanedbání povinné péče oznámí věc policii a o všech provedených krocích provede zápis!
6. Po poradě s vedením školy zváží, jak informovat členy sboru a jak ostatní žáky a rodiče, aby se předešlo problémům.

Žádná omamně psychotropní látka (OPL) nesmí být uchovávána v trezoru školy, ani na jiném místě! Proto, v případě jejího nalezení či zabavení, bude neprodleně kontaktována Policie ČR a proveden zápis o události.

Všem pracovníkům školy je opakovaně připomínána ohlašovací povinnost každého občana.

PREVENTIVNÍ PROGRAM PROTI ŠIKANOVÁNÍ

Zpracován podle Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č. j. 21291/2010-28 a Metodického pokynu MŠMT č. j. 28275/2000-22 k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školních zařízení.

ÚVOD

Šikanování je mimořádně nebezpečná forma násilí, která ohrožuje základní výchovné a vzdělávací cíle školy. V místech jejího výskytu dochází ke ztrátě pocitu bezpečí žáků, který je nezbytný pro harmonický rozvoj osobnosti a efektivní výuku. Na rozdíl od jiných druhů násilí je šikana zvláště zákeřná, protože často zůstává dlouho skrytá. Tak i při relativně malé intenzitě šikany může u jejích obětí docházet k závažným psychickým traumatům s dlouhodobými následky a k postupné deformaci vztahů v kolektivu.

Vzhledem k tomu, že šikana se v zárodečných fázích vyskytuje v téměř každé škole, je potřeba věnovat tomuto jevu zvláštní pozornost. Důraz je nutné zaměřit na vytváření dobrých vztahů uvnitř třídních kolektivů, zabývat se vztahy v třídních kolektivech ještě před vznikem šikanování.

CHARAKTERISTIKA ŠIKANOVÁNÍ

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování až zneužívání. Nově se může realizovat i prostřednictvím elektronické komunikace, jedná se o tzv. kyberšikanu. Ta zahrnuje útoky pomocí e-mailů, sms zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky, sociální sítě apod. Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako demonstrativní přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků. Nebezpečnost působení šikany spočívá zvláště v

závažnosti, dlouhodobosti a nezřídka v celoživotních následcích na duševní a tělesné zdraví oběti.

PROJEVY ŠIKANOVÁNÍ

Šikanování má ve svých projevech velice různou podobu. Mezi základní formy šikany patří:

- Verbální šikana, přímá a nepřímá - psychická šikana (součástí je i kyberšikana, děje se pomocí ICT technologií).
- Fyzická šikana, přímá a nepřímá (patří sem i krádeže a ničení majetku oběti).
- Smíšená šikana, kombinace verbální a fyzické šikany (násilné a manipulativní příkazy apod.).

Za určitých okolností může šikanování přerůst až do forem skupinové trestné činnosti a v některých opravdu závažných případech může nabýt i rysy organizovaného zločinu.

CÍL PREVENTIVNÍHO PROGRAMU PROTI ŠIKANOVÁNÍ

Základem prevence šikanování a násilí na školách je podpora pozitivních vzájemných vztahů mezi žáky (a mezi žáky a učiteli).

Z tohoto důvodu budeme usilovat o vytváření bezpečného prostředí:

- podporovat solidaritu a toleranci,
- podporovat vědomí sounáležitosti,
- posilovat a vytvářet podmínky pro zapojení všech žáků do aktivit třídy a školy,
- uplatňovat spolupráci mezi dětmi a rozvíjet jejich vzájemný respekt,
- rozvíjet jednání v souladu s právními normami a s důrazem na právní odpovědnost jedince.

Pedagogičtí pracovníci budou zajišťovat nad žáky dozor, zejména ve škole před vyučováním, o přestávkách mezi vyučovacími hodinami, mezi dopoledním a odpoledním vyučováním. Především v prostorách, kde by k šikanování mohlo docházet.

Žáci budou seznámeni s negativními důsledky šikanování, a to jak pro jeho oběti a pachatele, tak i pro celý třídní (školní) kolektiv.

Pedagogičtí pracovníci budou vést žáky k osvojování norem mezilidských vztahů založených na demokratických principech, respektujících identitu a individualitu žáka. Budou pomáhat rozvíjet pozitivní mezilidské vztahy a úctu k životu druhého člověka.

Prevence šikany bude probíhat v rámci celého výchovně vzdělávacího procesu i formou specifických primárních činností, které jsou uvedeny v Minimálním preventivním programu.

KRIZOVÝ PLÁN

Postupy řešení šikanování

Odhalení šikany bývá obtížné. Významnou roli při jejím zjišťování hraje strach, a to nejen strach obětí, ale i pachatelů a dalších účastníků. Strach vytváří obvykle prostředí „solidarity“ agresorů i postižených.

Metody vyšetřování šikanování:

A. Pro vyšetřování počáteční šikany (se standardní formou) budeme používat tuto strategii:

1. Rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi.
2. Nalezení vhodných svědků.
3. Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (nikoli však konfrontace obětí a agresorů).
4. Zajištění ochrany obětem.
5. Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi.

B. Při pokročilé šikaně (s neobvyklou formou - výbuch skupinového násilí vůči oběti, tzv. třídního lynčování), budeme používat následující postup:

1. Překonání šoku pedagogického pracovníka a bezprostřední záchrana oběti.
2. Domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování.

3. Zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi.
4. Pokračující pomoc a podpora oběti.
5. Nahlášení policii.
6. Vlastní vyšetřování.

C. Budeme spolupracovat s dalšími institucemi a orgány, a to zejména s pedagogicko-psychologickou poradnou, střediskem výchovné péče, orgánem sociálně právní ochrany dítěte, Policií ČR.

D. V případě negativních dopadů šikanování na oběť jí zprostředkujeme péči pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče, speciálně pedagogického centra nebo dalších odborníků - klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.

E. Dále budeme pracovat s agresorem (jeho náhled na vlastní chování, motivy, rodinné prostředí). V případě potřeby mu zprostředkujeme péči pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče nebo jiných odborníků - klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.

F. Pro nápravu situace ve skupině je potřeba pracovat s celým třídním kolektivem. Je nezbytné vypořádat se i s traumaty těch, kteří přihlíželi, ale nezasáhli (mlčící většina).

Výchovná opatření

Napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele, snížení známky z chování.

V mimořádných případech se užití další opatření:

Ředitel školy doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v místně příslušném diagnostickém ústavu.

Ředitel školy podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu.

Spolupráce s rodiči

Při nápravě šikanování budou spolupracovat pedagogičtí pracovníci, vedení školy, školní metodik prevence, výchovný poradce, rodina oběti, rodina agresora. Při jednání s rodiči budeme dbát na taktní přístup a zejména na zachování důvěrnosti informací. Třídní učitelé budou na třídních schůzkách informovat rodiče o tom, co dělat v případě, když se dozvědí o šikanování a seznámí je se školní metodičkou prevence a výchovnou poradkyní.

Doporučená literatura z oblasti školního šikanování

- Kolář, M. (2001, 2005). Bolest šikanování. Praha: Portál.
- Kolář, M. (1997, 2000). Skrytý svět šikanování ve školách. Praha: Portál.
- Kolář, M. (2005). Školní násilí a šikanování. Ostrava: CIT, Ostravská univerzita.
- Kolář, M. (ed. 2004). Školní šikanování. Sborník z první celostátní konference konané v Olomouci na PF UP 30.3.
- Kolář, M. (2003). Specifický program proti šikanování a násilí ve školách a školských zařízeních. Praha: MŠMT ČR.
- Parry, J., Carrington, G. (1997). Čelíme šikanování: sborník metod. Praha, IPPP.
- Říčan, P. (1995). Agresivita a šikana mezi dětmi: jak dát dětem ve škole pocit bezpečí. Praha: Portál.

Časopisy

- Kolář, M. (2007). Český školský program proti šikanování. Perspektivy. In: Sociálna prevencia. Bratislava: Národné osvetové centrum.
- Kolář, M. (2007). Český školní program proti šikanování. Právo a rodina č.3/2007
- Kolář, M. (2006). Jak na šikanu? Psychologie dnes 2 (12), 16-18
- Kolář, M. (2005). Devět kroků při řešení počáteční šikany aneb pedagogická chirurgie. Prevence 7 (2), 3-7.
- Kolář, M. (1998). Soudce Lynch na českých školách? Vyšetřování a léčba specifických typů šikan; in Sborník „Prevence šikanování ve školách“, Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR, Praha.